

gjennemført, at nemlig Godseieren vilde sælge sin Fæstegaard til den nuværende Fæster og strax give ham Skjøde, uden at han behøvede at betale en eneste Skilling mere end hidtil, saalænge han levede (thi det er kun paa den Maade, at det i det Enkelte klarer sig, hvad hans Fæsteret er værd); men saaledes, at Salgsprisen blev afgjort og vedtaget mellem dem, og det under Statens Garanti fastsattes, at den efter Fæsterens Død begyndte at forrentes, saaledes, at i Løbet af et vist Antal Aar visse Procent af den fulde Rentebetaling af Capitalen, hvorom Salget var affluttet, begyndte at svares, indtil endelig hele Capitalen forrentedes, og at saalænge dette ikke var bleven Tilfældet, den solgte Gaard beholdt Egenkab af en „sluttet Eiendom“, der ikke kunde udparcelleres, hvorimod den, saasnart den fulde Capitalens Forrentning var begyndt at tilsvares af Bedkommende, maatte ophøre at være sluttet Eiendom, og fra det Tidspunkt kunde indtræde i almindelig Handel og Wandel. Og det forekommer mig, at kun ad denne Vej, og saaledes kun gradvis og tilnærmelsesvis gennem en Række af Aar, vil det lade sig forsvare, at virke for Selveiendom ved Lovgivningen.

Der er et andet Punkt, som jeg maaskee tør tillade mig at berøre, den Paragraph, som er under Behandling, betræffende, som jeg ikke har hørt berøre af nogen foregaaende Taler, et Punkt, som var udgaaet min Opmærksomhed, da Loven forrige Gang laa for, og som ikke paa nogen Maade burde være udgaaet min Opmærksomhed, i Anledning af hvilket jeg derfor idetmindste skylder min Overbeviisning at fremsætte et Spørgsmaal om, hvorledes den er meent, for at kunne vide, hvorledes jeg skal stemme denne hele Sag angaaende. Det forekom mig nemlig, da jeg saae paa Motiverne til Forslaget, at Hensigten med hele Loven skulde være at fremme Fæstegodsets Overgang til Selveiendom. Og, det blev derfor, hver Gang jeg saae paa de enkelte Paragrapher i Udkastet, ved at staae for mig, som om Talen naturligvis kun var om at Fideicommissernes Bestidere skulde kunne sælge Bøndergodset til vedkommende Fæstere, men jeg er af en æret Landsbygningmand bleven gjort opmærksom paa, at det for det Første slet ikke

staaer der, — som jeg da kunde see, saasnart jeg saae ordentlig paa det, — og at det for det Andet heller ikke skulde være Meningen, men at Forslagets Mening er, at det til Fideicommisset hørende Bøndergods kunde stykkesvis sælges til hvilkensomhelst tredje Mand. Dersom det nu er Meningen, saa forekommer det mig, at der vil optaae betydelig Strid mellem, hvad der ellers synes at være vitterligt heri Landet med Hensyn til Landboforholdene, og hvad der bestemmes i dette Tilfælde. Der er blevet talt om i et Forslag, der tidligere er udgaaet fra Regjeringen, at naar Fæstegodset skulde overgaae til Selveiendom, saa skulde Fæsternes Familier som Erstatning for deres i Lovgivningen om Fæstetvangen indeholdte Ret anses berettigede til $\frac{1}{4}$ af Gaardenes hele Værdi. Man kan disputere om, hvorvidt Broken er rigtig, man kan sætte den til $\frac{1}{8}$ eller $\frac{1}{10}$, man kan tage Broken saalille, man vil. Men den Betragtning er dog altsaa tilstede hos Regjeringen, og jeg troer ogsaa i Landet og hos Folket i det Hele, at den traditionelle Ret, som ikke er grundet i nogen Lovgivning, ifølge hvilken Livsfæsterens Familie nærmest kan vente at faae Gaarden efter ham, naar den er stiftet til at overtage den, har noget Værd, og at der med Hensyn dertil skyldes Familien nogen Erstatning, naar Gaarden skal gaae over aldeles til fri Eiendom. Men dette vil, saavidt jeg seer, med Hensyn til alt det Bøndergods, der hører under Lehn, Stamhuse, og Fideicommisser, efter Forslagets Ord aldeles falde bort. Der vil efter det kunne indtræde det Tilfælde, at en enkelt Bøndergaard, eller dog 2 eller 3, sælges for sig, at den, der kjøber en sliq Gaard, umiddelbart overtager den, efterat den nuværende Fæster er død, selv driver Gaarden og besidder den aldeles som nu Selveierne besidde deres. Men nu er det vitterligt nok, at naar Talen har været om saadanne Bøndergaarde, der ikke hørte til samlede Godser, har der offentlig været andraget paa, at ved deres Overgang til fri Eiendom ingen Erstatning vilde blive at hvide til nogen Fæster-Familie, fordi ingen enkelt saadan var at paavise. Det forekommer mig altsaa, hvis jeg har forstaaet Lovforslaget ret, at det til Fideicommisser henhø-